

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 9 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adredate do a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 50.

Sibiu, 23/5 Iuliu 1879.

Anulu II.

Cestiunea Evreilor în Romani'a.

IV.

Osebitu de inlesnirea ce Evreii gasescu în Romani'a pentru a'si esercită instinctele lor de fraudă și de rapacitate, ei mai gasescu aci și alte favoruri, de care nici că visau în tiér'a lor. Mai pretutindeni, inopositele indirecte ale Statului, accisele comunale și taxele de totu felulu se administrédia în regia de cătra inpiegatii cei mai incercati, cari se scotu séu din anume scoli pepiniere, séu dintr'acea cari, prin lungi servicii, au datu cele mai neindoelnice probe de capacitate și onestitate. Nici pôte fi vorba, se se primésca în asemenea servicii, nisce vagabondi că cei ce vinu pe la noi.

Domeniele Statului sunt de asemenea séu administrate în regia, séu, déca se arendédia, apoi conditiunile coprindu astfel de esigentie, astfel de probe de stagiu, de aptitudine speciale și onestitate, în cătu nici acolo Evreii de trépta celor ce vinu la noi, nu potu a se presentá. Déra chiaru și de s'aru gasi printre ei în stare d'a indeplini aceste conditiumi, totusi nationalii sunt preferati.

Totu de asemenea se urmédia și cu tóte întreprinderile de ori-ce natura. Cătu pentru întreprinderile de lucrari publice, acésta este inca mai anevoia. Cititi regulamentele cunoscute sub numirea de *Clause și conditiumi generale*, care se observa în Franci'a, și veti vedé déca s'ar poté ispiti pe acolo a se presentá la asemenea adjudecatiuni vr'unulu din Evreii ce innunda în tóta dio'a biurourile ministeriului lucrariilor publice dela noi, cari mai toti au avutu dejá mai multe întreprinderi terminate cu procese în contra Statului.

Alungati déra dela afacerile publice din tierile Europei, Evreii navalescu la noi, unde le gasescu pe tóte accesibile, tóte fiindu puse în adjudecatiune la celu ce dá mai multu. Aci nu se mai intréba nici despre nationalitate, nici despre onestitate, nici despre bune precedente, nici despre cunoscintie speciale. *Cine dá mai multu?! Cine ofere pretiulu celu mai avantajos?!* Numai la espirarea contractului se vede că, în realitate, pretiulu celu mai avantajos, a fostu o adevérata ruina.

În adevéru, Evreulu se presenta la tóte adjudecatiunile, ofere totu-déuna pretiulu celu mai avantajos și primesce contractulu că și candu ar primi o buna mostenire. Elu este sicuru că, în acea di, si-a facutu averea, că-ci nu se pôte întemplá de cătu un'a din doue: séu că va isbuti, prin coruptiune și alte mijlóce cunoscute Evreilor, a profitá din acea afacere calcandu conditiunile în detrimentulu lucrarii contractate; séu, la din contra, va parassi lucrarea și va face procesu statului, pe care cu greu ilu pôte perde. Astfelu, în totu casulu, ese cu profitu. Acésta este ceea-ce ei numescu unu *ghesieft*.

Evreii incurgu déra din tóte tierile în Romani'a, fiindu că numai aci sunt admisi a face ghesiefturi.

Déra ce dicu eu admisi? Cu rusine trebuie se marturissimu că sunt chiaru preferati Romaniloru.

Voiti o proba despre acésta? Cititi legea din 1865, prin care se declara că *pe viitoru nici o lucrare publica, de ori-ce natura, fia reparatiune séu constructiune din nou, nu se va mai face de cătu prin concessiune.*

Acésta vrea se dica atunci, că și asta-di, că nu se va mai contractá de cătu cu straini, fiindu-că Romanii, atunci că și asta-di, nu erau concessionari.

V.

Conclusiunea nóstra este déra că, pentru a se opri incursiunea Evreilor în Romani'a, dupa modificarea constitutiunii precum mai susu s'a disu, ar mai trebui:

I. a se întocmi legi și regulamente de política generale și locale, relative la fiacare ramura de comérciu și de industria;

II. a se adoptá în principiu modulu de admi-

nistratiune în regie, pentru tóte inopositele indirecte ale statului și pentru tóte accisele, taxele și veniturile comunale;

III. a se luá dispozițiune de a nu se mai primi, la adjudecatiile publice, de ori-ce natura, de cătu numai Romani, spre a se evitá prin acésta și dificultatile care nascu obicnuitu din amesteculu auctoritatiloru consulare în acele afaceri;

IV. a se reduce numerulu carciuniloru prin comunele rurale și, spre a se evitá abuzulu la care ar poté dá locu restringerea concurentiei, a se cautá în regie pe séma comunei;

V. a se luá mesuri pentru a se preveni navalirea vagabondiloru straini, lipsiti de ori-ce mijlóce de esistenția.

Avemu o generatiune juna și capabila, care mane-poimane va fi chieamata a guberná acésta tiéra: pentru ce n'ar incepe ea de pe acum a isi pregati uneltele de gubernare, pentru ce n'ar studiá de pe acum mijlócele cele mai eficace pentru apeararea nationalitatii nóstre în contra invasiunii strainiloru?

Se speramu că acele lucrari și materiale sunt dejá în cartóne și că nu astépta de cătu ór'a candu voru fi puse în aplicare.

(„Revist'a Scientifica.”)

P. Donici.

Mórtea fiului lui Napoleon III.

Tóte diarele din Imme se ocupa de tragic'a mórte a junelui principe Napoleon-Eugene, fiulu aceluia care odinóra erá atatu de mare și de gloriificatu.

Amenunte despre acestu evenimentu, de o însemnătate política atâtu de mare pentru Franci'a, gasimu în descrierea pe care o face unu martoru ocularu alu mortiei principelui Napoleon, capitanulu Carey. Éca ce dice acestu oficiaru englesu:

În diminiția de 1 Iuniu plecaramu calari, eu Napoleon și o escorta de siése cavaleristi, dela cartierulu generalu alu lordului Chelmsford, și înaintaramu vre-o optu mile spre a fixá și schitiá situatiunea viitórei tabere. Sosindu la loculu alesu pentru campare, la 3 óre d. a., descălecaramu și ne asiediaramu pe campia, pe care nu se vedea nici urma de omu.

Dupa ce trup'a se odihni cá o óra și nu zari pe inamicu, Napoleon dete ordinu de plecare. În acelasi momentu capitanulu Carey dise că vede printre érb'a cea înalta capete de Zulusi. Principele dise si densulu: „Si eu îi vedu!” De odata resuna o salva de focuri de puscii din partea în care se aflau Zulusi ascunsi în érb'a, cari navalira îndata cu sulitiile lor. Toti ne aruncaramu pe cai și plecaramu în galopu spre o prapastia, care erá la o departare de 200 yardi. Acolo ajunsera Carey și cincii ómeni din escorta, toti neatinsi, inse principele și doi ómeni din escorta lipseau. Calulu lui Napoleon sosi în galopu langa trupa, pe candu acésta se reintórcea. Pe séra ei intalnira pe generalulu Wood cu o escorta. Uitandu-se cu unu ochianu, zarira în departare, cam la 7 mile, vre-o trei-dieci de Zulusi, cari se retrageau, manandu d'înainte-le trei cai.

În diminiția de 2 Iuniu, generalulu-maresialu pleca cu siése escadróne de cavalerie spre loculu unde se întemplasera cele relatate. La 9 óre ei gasira cadavrulu lui Napoleon despoiatu, aprópe de prapastia. Nu i-se lasase de catu unu lantisiuru cu unu medalionu, în care se aflá o bucla de peru și unu chipu alu Madonei și care erá atarnatu la gítu. Aprópe de cadavru erá unu pintene și unu ciorapu. Corpulu principelui avea 18 inpuseturi de sulitie (assagais); unele din ele intrasera pe la spate și esisera prin peptu astu-felu că corpulu erá cu deseversire gauritu. O sulitia petrúnese prin ochiulu stangu; cu tóte acestea, trasurile fetiei sale erau linistite și de locu desfigurate.

Tóte inprejurarile dovedeau, că principele voiá tocmai se incălece, candu siéua se rupse, ceea ce facú pe calu se se speria și se ilu trantésca. Apoi

elu incerca se fuga și fugi pana aprópe de prapastia fu ajunsu de Zulusi și omoritu. Doui ómeni din escorta zaceau morti langa elu. Principele fu învelitu într'o patura, pusu pe unu brancardu formatu din lanci și dusu în tabera. Tóta divisiunea esise în parada.

Inca și mai înainte principele se aretase în mai multe renduri curagiosu și mai facuse o recunóscere, fara a intalni pe inamicu. Generalulu voi se oprésca pe principe dela acésta recunóscere, inse elu surise și starui se mérga, de órece facuse mai multe espeditiuni, fara se i-se întemple ceva. Principele erá iubit de armata. Tóta taber'a jalesce și blamésa pe generalu că n'a opritu cu totu din-adinsulu pe principe de a luá parte la recunóscere. Loculu unde s'a întemplatu desastrulu e langa riulu Itiotiozi.

Chiselhurst e în doliulu celu mai mare. Ferestrele suntu cernite și pretutindeni domnesce tacere mormentala. Tóta dio'a au sositu acolo visite de condolentia; ceea dintai a fostu a baronesei Burdett-Coutts: apoi venirea lordului Sydney, ministrulu Smith, ambasadorulu Bülow, sute de aristocrati englesi și francesi, precum și diaristi. Principele și principes'a de Wales tramisera delegati speciali; regin'a tramise o telegrama de condolentia fórté simtítóre. Locuitorii din Chiselhurst se inscrisesera toti într'unu registru. Ambasad'a francesa primesce sute de telegrame cu destinatiune pentru Chiselhurst. Ducele de Bassano avu însarcinarea de a comunicá ex-imperatesei trist'a veste. Peste nópte sosise dejá o depesia care indicá nefericirea; imperatésa, înspaimentata grozavu, crediu că scrierea se refere la bóla principelui și se otari a plecá îndata la Afric'a. În diminiția urmatóre se ascunsera tóte diarele pana la sosirea lordului Sydney, care comunica imperatesei trist'a scire. Ea fu pregatita treptatu. Bassano și cu Sydney isi inpartira trist'a sarcina. Imperatésa se gandi și acum numai la hól'a principelui și strigá că voiesce se plece îndata la fiulu ei, dér' Bassano dise atunci: „E prea tardiu, dómna.” Imperatésa incepú a plange și strigá: „*Mon fils, mon pauvre fils!*” Dupa aceia, cadu lesinata pe unu fotoliu. Ea remase asia mai tóta dioa, fara cunoscintia și fara nutrimentu. Parintele Goddard e singurulu care are intrare la densa. Dorerea ei, dice acesta, e fara margini; ea nu pôte fi consolata. Neumerate telegrame sosescu necontentitu dela monarhi, dela Academia din Woolwich — unde principele isi facuse studiile militare — și dela ambasad'a francesa.

E curiosu că servitorulu principelui, avendu o presimtire, luase cu densulu, înainte de plecare, materiale pentru inbalsamare.

Transilvani'a.

Nr. 114—1879.

Convocare.

În virtutea §-lui 21 din statutele Asociatiunei transilvane și, conformu conclusului luat de adunarea generala din anulu trecut in siediți'a dela 5 Augustu Nr. XXXII în Simleu, adunarea generala pentru anulu curentu, prin acésta, se convóca în orasiulu Sighisóir'a pe diu'a de 3 Augustu c. n. 1879.

Ceea ce se aduce la cunoscintia publica invitandu pe toti membrii Asociatiunei a luá parte în numeru cătu se pôte mai mare la siedițiile acelei adunari.

Dela presidiulu comitetului Asociatiune transilvane pentru literatur'a romana și cultur'a poporului romanu.

Sibiu în 30 Iuniu 1879.

Program'a

pentru siedițiile adunarei generale ordinare a XVIII a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana și cultur'a poporului romanu, ce se voru tiené la 3 și 4 Aug. a. c. în orasiulu Sighisóir'a.

Siediți'a I. în 3 Augustu.

1. Dupa terminarea servitiului divinu se va deschide siediți'a la 9 óre din di.

2. Alegerea de 3 secretari ad hoc pentru redactarea proceselor verbale.

3. Raportul comitetului asociatiunii despre afacerile din anul 1878/9.

4. Raportul cassariului despre starea fondului asociatiunii si a fondului academiei.

5. Raportul bibliotecariului despre starea bibliotecii asociatiunii.

6. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru revederea si examinarea fondurilor si rationiului pe anul trecut 1878/9.

7. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru incasare de taxe dela membri vechi si inscrierea de membri noi dinpreuna cu tax'a raspunsă de acestia.

8. Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru a examina budgetul asociatiunii prezentat de comitetu pe anul 1879/80, si a veni cu opiniunile sale in sedinti'a urmatoare.

9. Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru propuneri.

10. Cetirea disertatiunilor, ce se voru fi prezentat din bunu timpul la presidiu.

Sedinti'a II in 4 Augustu.

1. Verificarea procesului verbalu alu sedintiei precedente.

2. Raporturile comisiunilor numite in sedinti'a precedentă.

3. Continuarea cetirii disertatiunilor.

4. Defigerea locului si timpului pentru intrunirea asociatiunii la anul viitoriu.

5. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbalu alu sedintiei ultime.

6. Inchiderea sedintielor adunarei generale. Din sedinti'a comitetului asociatiunii transilvane.

Sibiu in 30 Iunie 1879.

Dela diet'a Ungariei.

Discursulu

deputatului Alesandru Romanu, tinutu in sedinti'a dela 1 Maiu a. c. a dietei Ungariei in cestiunea limbei magiare.

(Urmare si fine.)

Inca numai unui deputatu mai vreau a-i dá tributulu meu de multumita; a face acésta este pentru mine o placuta datorintia. Acesta este Lud. Mocsáry st. condeputatu din a carui discursu vorbesce convingerea, iubirea de patrie si crutiarea fatia cu diversele nationalitati; si care a avutu barbatia de a vorbi pentru dreptate, pe langa tota presiunea, deprinsa la noi in diaristica si pe langa tote ca partid'a sa proprie a vorbitu in contra.

Inaintea mea atata este de superioru, catu este superiora mintea fatia cu pasiunea. Mi-a placutu forte multu, pentru ca, vedindu ca totusi s'a aflatu in cas'a acésta, celu putinu unu deputatu magiaru, care a intrasnit a lupta contra torrentului, a desaproba pe fatia nedreptatea si fortiarea ce se intentioneada a se comite si asia a spune natiunei magiare unu cuventu cum nu s'a auditu pana acum in cas'a acésta; incepu a spera ca va avea urmatori, eu me incredu pe deplinu in mintea cea mai treza a natiunei magiare si asia credu, ca discursulu lui va face propaganda. Primésca dara multumit'a mea. Totu asia trebuie se amintescu, ca dela presidentulu acestei case am auditu unu cuventu cum n'am mai avutu ocaziune a audi in cas'a acésta, atragendu-ne atentiunea, cu deosebire a acelora, cari voru vorbi pentru proiectu, se vorbesca cu linisce: acésta este o astfelu de nepartinire, astfelu de nobilitate de anima, in catu nu potu a nu'mi esprima multumitorea mea recunoscintia pe fatia.

Dupa aceste voiu spune pe scurtu pentru ce nu primescu eu proiectulu de lege. (*S'audimu.*)

Inainte de tote este punctulu de vedere pedagogicu, la care au reflectatu mai multi deputati. Nu invidiudu laud'a ce se cuvine redactorului proiectului pentru descoperirea, ca tocma scolele poporale sunt chimate ca in trensele se se invetie limb'a. Daca ar fi acésta chimatea scolelor poporale atunci ar trebui a se introduce limbile vechi classice, limb'a greca si latina, limb'a franceza si alte limbi culte. Copiii cari in timpul de érna abia mubla trei patru luni la scola, var'a, in cele mai multe casuri nu umbla, daca voru invetiá limb'a magiara una, se dicemu doue, pana in trei ore pe septemana, candu se intoreu la plugu uita totu ce au invetiatu si tota ostenel'a devine zadarnica, dar' acésta inca nu e mare reu. Reulu celu mai mare este, ca timpul acela nu l'au potutu folosi se invetie ceva in limb'a loru si asia remanu in ignorantia. Eu nu vedu folosu practic in invetiarea limbei magiare in scolele poporale. S'a disu, ca copiii voru avea ocaziune se vorbesca cu cineva pentru ca acolo voru fi cum a disu st. condeputatu Madarasz, la fia-care scaunu solgabiraescu, functionarii statului. Din parte-mi nu me magulescu cu aceea, ca copilulu, care se intorce din scol'a poporala la cornele plugului nu va uita ungurésca, dar' nici cu aceea, ca elu se va preumbla in a siés'a comuna pentru ca se vorbesca cu d. solgabireu unguresce.

Privitoriu la sörtea invetiatorilor proiectulu contine o reala confiscare de dreptu. Pentru ca dreptulu ce si l'au castigatu bona fide, ca pe bas'a diplomelor se instruedie, preste patru ani se perde. (Ref. nu stá

in lege). Stá in § 3. Limb'a nu se póte invetiá in chipulu acesta. Invetiatoriulu, care are unu salariu de 40-50 fl. si pe acesta ilu incasséda cu destulu necasu nu póte merge la cetate se invetie unguresce. A constrange inse la acésta pe langa perderea oficiului, si pe candu elu pe langa multe lipse abia e in stare a'si sustinea famili'a se mai chielTue deosebitu mai multe luni in vr'o cativa ani, e mai multu de catu crudelitate.

Mi-am spusu parerile in privinti'a legalitatii si autonomiei bisericesci mai nainte candu am reflectatu antevorbitorilor mei. Dar' pe ce punu pondulu celu mai mare este punctulu de vedere politicu. Daca me gandescu la posomoritulu rolu, ce'lú jóca monarchi'a nóstra de unu timplu incóce, ca'l lipsece independenti'a cuviinciosa unei poteri mari si prin urmare i lipsece ori ce initiativa si intr'aceea isi séca poterile, ca isi asigura cu lingusiri amicitia celor doue tieri nordice si intre politicile cele pline de valuri, candu se lipsece de unulu candu de altulu; pe sine se tine potere nordica, pe candu nici positiunea geografica, nici misiunea politica nu o califica de atare, atunci nu intielegu in adeveru politic'a, care prin astfelu de proiectu de lege prin noue neintielegeri si neindestuliri póte numai slabi monarchi'a si de altmintearea nu prea inpunetóre in afara.

Noi suntemu statu de popóra, Völkerstaat. Numai pe o astfelu de basa se póte organisá monarchi'a statornicu. Nu se póte organisá pe bas'a acésta, trebuie se incetodie; indata ce va incetá caus'a esistentiei si ea va incetá. Acele doue poteri, in a caroru rociu de aliantia se afla monarchi'a nóstra si cari póte ne sunt unicii inamici, considera pe Austri'a dreptu obiectu de compensatiune. (Oho!) Cá se nu o considere astfelu e de lipsa de conlucrarea tuturor popóraloru, pentru ca se póta cu succesu resistá tuturor pericolelor, caroru eventualu va fi espusa.

Fia-care epoca isi are ideile sale. A fostu a religiunei, dar' lupt'a n'a incetatu pana religiunea nu si-a eluptatu libertatea.

Acum domnesce ide'a nationalitatii, si scimu ce potere are in presentu. Ide'a nationalitatii a creatu Itali'a unita si puternic'a Germanie; ide'a nationalitatii a darinatu inaintea ochiloru nostri unu imperiu si in epoc'a acésta venimu inaintea casei cu proiecte ce contínu astfelu de inspiratiuni bolnave? D-loru asta e stare bolnaviciosa, la care este aplicabilu proverbulu romanu: *Cetatea arde si betran'a se péptena.*

Nu me magulescu cu speranti'a, ca voiu potea convinge pre cineva din casa, sau chiar' maioritarea, n'au fostu acesta scopulu discursului meu, pentru ca ar fi lucru indesiurtu a luptá contra prejudetului. Am trebuitu se vorbescu: *„ut salvem animam meam.“*

Mie nu'mi e frica de amenintiarile cu care prin acestu proiectu se amenintia Romanii, de magiarisare, imi este frica inse de amaraciunea ce se va nasce peste patru ani, de silia si de nefinitulu siru alu vecatiuniloru.

Romanii invatia cu bucurie unguresce, ei inse invatia limb'a cu atátu mai bine atunci, candu nu sunt siliti, de altmintearea fia-care actiune nasce reactiune. Reactiunea carea a culminatu in tristele evenimente de la 1848 a fostu productulu unei asemenea actiuni. Atunci a resunatu tare cuventulu *„Camarilla“*. Se sterpimu dintre noi camarilla, pentru ca daca este intre noi si lucr'a, póte veni unu timplu, candu ap'a se va maná la mór'a altei camarille, pe care o intrebuinteada dreptu arma precum a mai intrebuintatu-o si me temu ca daca se primesce proiectulu acesta se voru cóce in scurtu timplu posomorite póme, me mai tenu, presintirea unei prorocie sinistre 'mi-o sioptesce, ca pómele acestui proiectu nenorocitu se voru cóce de odata cu pómele amare ale ecuivalentelorú pómeloru din proiectu.

Daca nu me insielu — la contrariu nici ca me gandescu — proiectulu acesta judecandu dupa antecedentii, va fi primitu in cas'a deputatiloru cu mare maioritare; mai este cas'a magnatiloru, care ca *corpus maturum* cu misiunea ei moderatóre póte va inpedecá ridicarea acestui proiectu la valóre de lege.

Daca nu se va intemplá nici acésta mai remane o radia de sperantia: Maiestatea Sa regele, care candu a restauratu constitutiunea a anuntiatu pe fatia aceste cuvinte mari: *„Pace vreau intre popórale mele“*. Speru ca Maiestatea Sa regele, in poterea dreptulu seu de gratie va abate dela nationalitati sarcin'a pedepsitóre si nemeritata ce se intentioneada a li se inpune.

Acestu feliu de sperantia ilu permite si inpregiurarea, ca de óre-ce in jumetatea de dincolo a monarchiei sau in Reichsrath, la plansorile Cehiloru, Poloniloru, Italieniloru tirolieni tocma in dilele aceste in caus'a limbei, li s'a datu din partea ministrului respectivu respunsu liniscitoriu, ca pentru incetarea gravaminelor si pana acum s'a facutu multu, in viitoriu inse se voru luá mesuri si mai puternice, nu credu ca la noi se se face tocma contrariulu.

Intr'aceea tote sunt cu potintia, dar' daca proiectulu acesta va deveni lege 'mi e téma, ca poporulu romanu, desperandu de viitoriu seu, va veni la convingerea, ca in patri'a acésta precum in trecutulu cu deosebire in timpul principiloru protestanti in Transilvani'a, asia si in viitoriu va fi persecutatu, apesatu dara nici odata fericitu. *Tantum ambitio potuit suadere malorum.*

Me voiu rugá lui Domnedieu se abata pericolulu ce apare dinaintea ochiloru spiritului meu dela patri'a mea si dela locutorii din trensa. Dupa aceste am onórea, a pune pe més'a casei deputatiloru urmatoarea motiune: *„Avendu in vedere ca dreptulu de intindere alu limbei magiare este regulatu de ajunsu prin articolulu XLIV din 1868 si ca pentru punctulu de vedere alu invetiarei ei a ingrigitu art. XXXVIII din acelasu anu, cas'a deputatiloru punendu la o parte proiectulu de sub Nr. 118 res. 145, trece la ordinea dilei.“*

Dupa „Telegr. romanu.“

Romania.

Adunarea Deputatiloru.

In sedinti'a din 11 Iunie st. v. s'au rostitu mai multe cuventari escelente. Regretamu prea multu, ca spatiulu marginitu de care dispunemu nu ne permite a le reproduce pe tote. Pentru ca totusi cetitorii nostri se'si face o ideia despre inportantele desbateri ce decurgu in parlamentulu romanu, vomu reproduce aci discursulu d. ministru-presiedinte asia precum ilu aflamu resumatu in „Romanulu“ de Joiu 14 Iunie st. v.

— D. I. C. Bratianu, presiedinte alu consiliului, se intréba la ce servescu tiei tote aceste lupte de partida si dice, ca erá aprópe otaritu se nu respundia nici unu cuventu. D-sa credea ca se voru pune la o parte tote pasiunile pana dupa resolvarea cestiunii israelite si ca nu se va desvoltá ur'a intre unii si altii tocmai in fatia unei cestiuni care intereséda pe toti si pentru acarei resolvare toti Romanii aru trebui se fia uniti.

Respundiendu d-lui Vernescu la acusatatiunea ca d-sa s'ar fi amestecatu in alegeri, recomandandu amiciloru d-sale politici se nu combata pe copiii de partida din opositiune, d. primu-ministru dice:

Candu s'a disolvatu Camer'a trecuta, eu m'amu suitu la tribuna si am spusu care erá situatiunea nóstra, care sunt pericolele la care suntemu espusi, si am facutu apelu la toti, si mai alesu la maioritare, dicédu: aci nu este vorba de o cestiune dela care atárna viitorulu nostru; prin urmare, este bine se nu ne luptamu cu inversiunare in alegeri, fiindu ca asemenea lupte aru fi de natura a escitá ura si vrajmasia intre noi si nu ar fi bine ca in o Camera de revisuire se vina mandatarii atátu de desbinati intre densii. Am disu amiciloru mei politici ca, acolo unde voru vedé ca au de adversari persóne care se aiba multi aderenti pentru densele, se nu se mai lupte a'si pune candidatur'a, pentru ca acea lupta ar fi prea crancena si n'ar produce de catu animositati. Acésta am disu-o, d-loru, pentru ca voiamu ca in Camerele de revisuire se se védia de tíera, catu si de strainetate, ca au luatu parte la acésta mare cestiune toti ómenii cei mai eminenti din tíera, cari si-au facutu unu nume si in Europ'a. Am disu ca pe d. Vernescu, care este liberalu, si cu tote acestea imi face viéti'a mai amara de catu toti, inse asiu dori se'lú vedu in Camer'a de revisuire, si, totu astfelu ca pe d-lui, am numitu mai multi dintre barbatii insemnati cari erau atuncia fatia, fia din partid'a liberala, fia din opositiune.

Apoi, d-loru, dela cuvintele acestea pana la incriminatiunile ce'mi face d. Vernescu, ca adica eu am indicatu persónele care trebuiescu alese si ca am disu mai dinainte ca am se me amestecu in alegeri, este o distantia atátu de mare, in catu se póte vedé de ori-cine, fara multa ostenela, mesur'a adeverului.

D. N. Ionescu l'a acusatú ca s'a dusu in Moldov'a ca se face ingerintia. D-sa s'a dusu in Moldov'a ca se'si implinesca o datoria sacra, ca-ci multi din Moldoveni si chiaru din amicii d-lui Eraclide, i-au disu: *„Avemu se mergemu pana la sange!“* S'au dusu unii la M. S. Domnitoriulu si i-au disu: *„Va curge sange; Moldov'a se va desparti!“* (murmure).

Asia, d-loru, dice d-sa, mai inainte de a plecá la Iasi, am primitu chiaru depesie ca se nu mergu acolo, ca-ci nu se scie ce se va intemplá. Nu numescu alte nume proprii, déra faptul este ca se respandise o mare ingrijire despre starea spiritelor in Moldov'a. Ei bine, d-loru, nu erá óre de datoria mea, candu se dicea, ca Moldov'a este in situatiunea aceea, ca eu, ministru de interne, eu presiedintele consiliului, care amu raspunderea situatiunii, se me ducu se me incredintiezú ce este in Moldov'a, inainte de a se duce Domnitoriulu, si se iau ori ce mesuri va fi de trebuintia, ca se nu se turbure linisce publica? Si facu apelu la toti Moldovenii, si din opositiune si din maioritare si din ori-ce nuantie voru fi, se spuie déca nu am tinutu acelasu limbagiu pretutindeni si la toti. Am disu ca cea mai mica turburare astadi, unu firu de peru déca s'ar derangia in capulu cui-va, ar fi unu pericolu pentru Romania, si ni s'ar face o situatiune care ar poté fi desavantagiósa pentru noi. De aceea, datori'a mea ca ministru de interne este ca se iau tote mesurile se nu se turbure linisce publica. Eu sunt datoru se observu se nu se intemple disordine, si le-am adaogatu ca, in catu privesce alegerile, acésta nu me privesce pe mine. Se vina unulu singuru se spuie ca am tinutu altu limbagiu.

D. C. Racovitia. Asia este.

D. presiedinte alu consiliului. Nu me adresezu

la d-ta, d-le Racovitia, că-ci d-ta imi esti amicu dera; me adresezu la d. Agarici, la d. Braescu si la toti acei cu cari am vorbitu in Moldova.

Din fericire am constatat că acei cari respandisera acele ingrijiri mersesera pentru interesulu loru personalu până a calomniă Moldov'a (aplaose prelungite): fiindu că nicairi nu am gasitu cea mai mica intentiune de turburare si nu am fostu nevoitu nicairi se iau nici o mesura.

Se vina onor. d. Agarici, se vina onor. d. Braescu, se vina onor. d. Marzescu, cu cari am avutu onorea se vorbescu, se spuna ce limbajiu am tinutu. Si nu pôte onor. d. N. Ionescu se'mi contesteze dreptulu ce am in tiér'a mea, si pe care mi'lu dà si positiunea ce circumstantiele mi-au creatu, că se dau si eu unu consiliu Romaniloru, asia cum mi-amu permis se dau fostiloru deputati si fostiloru senatori candu ne-amu despartitu, consiliu care consista in rugaciunea ce le facemu de-a fi uniti cu totii, de-a nu ne pune in lupta unii contra altora, si, acolo unde am avutu câte unu amicu care m'a ascultat, se spuna in fric'a lui Domnedieu deca am avutu vre-unu candidat, se mi'lu tintuiti in frunte. (Aplaose prelungite). Se spuna acesta, nu onor. d. Teriachiu care imi este amicu dela 1848, dera se spună d. Agarici, se spuna d. Braescu, care nu a fostu nici-odata amicul meu politicu.

Eu n'am facutu nici o machinatiune, si nu credu că insusi onor. d. Ionescu me socotesce capabilu de acele machinatiuni ce mi-a atribuitu. Deca nasiu fi avutu unu caracteru lealu si sinceru, nu asiu fi ajunsu in positiunea in care sunt, pentru că eu nu sunt crescutu pe treptele palatului, nici nu am talentulu d. Ionescu, ci numai prin caracterulu meu lealu si prin lupta necurmata că se dobandimu ceea ce avemu astadi, am ajunsu unde sunt. (Aplaose.) N'are dera nimeni dreptulu se se cerce a face pe lume se credia că, la finele carierei mele, am se'mi strivescu nu numai trecutulu meu, dera totu edificiulu acela care e cimentatu cu sudorea, cu sangele si cu oșele năstre. (Aplaose).

S'a vorbitu de d. Mortiuu. Dera ore d. Mortiuu eră instrumentulu d-sale, amicul d-sale politicu? D-sa nici cunoscea bine pe Mortiunesci până mai alalta-ieri, candu i-a vedutu in Senatu; dera scia că sunt omeni cu influentia in doue districte, care se bucura de increderea cetatieniloru si care s'au alesu prin meritele loru si prin propriile loru mijloce si in Senatu si in Camera, chiaru in contra băteleru de subt regimulu trecut.

D-sa n'a destituitu pe nimeni si nici n'a tramisu companii de armata. In adeveru, au fostu perfecti cari i-au cerutu se tramita o compania pentru mantinerea liniscei; inse colegulu d-sale dela resbelu este aci, se spuna deca a incuviintiatu acesta cerere; a disu: nu, nu tramiteti nici pecioru de soldatu, fiindu-că are se se dica că amu facutu ingerintie in alegeri.

D. ministru de resbelu a datu ordinu comandantulu de divisiune se se duca la fati'a locului si se vedea deca este asia, si d-sa si-ar fi potutu dice: „de ore-ce mi se cere se se tramita o compania, fiindu-că eu sunt respundietoru de ordinea publica, ar trebui se le satisfac cererea”; cu tôte acestea am refusat, ori-unde mi s'a cerutu poterea armata. . .

O voce. Dera nu a fostu d. Rosnovanu cu o compania?

D. presiedinte alu consiliulu. Apoi pe d. Rosnovanu si pe d. Logadi eră se i tramitu că se imi faca alegeri placute mie? (Aplaose, ilaritate).

O compania se intorcea din Dobrogea si s'a opritu se se odihnesca in Dorohoiu; si indata a datu ordine că se esa afara din orasiu. Apoi, venirea acestei companii s'emenă cu dragonadele regimulu trecut, care se faceau inaintea alegeriloru, preamblandu-se armat'a pe ulitie? (aplaose.) Se ni se arate unu singuru casu unde s'a facutu usu de poterea armata.

I-au venitu depesi că sunt pompierii in jurulu primariei, si amu constatat că pompierii erau in casarm'a loru, fiindu că acolo le eră casarm'a.

D. Vernescu, cu spiritulu seu satiricu, a voitu se probeze că opiniunea s'a pronunțiatu in contra d-lui ministru de finantie, pentru că n'a fostu alesu. Face inse apelu la d. Pruncu, se spuna deca d. Sturdza n'ar fi potutu se se aléga cu unanimitate la col. II de Romanu.

D. Pruncu. Asia este.

D. presiedinte alu consiliulu. Candu s'a auditu că d. Sturdza nu s'a alesu, indata a venitu scirea că 5, 6 colegii s'au oferitu se-lu aléga; dera d-sa n'a voitu se-si puna candidatur'a in mai multe colegii.

D-sa insusi nu si-a pusu candidatura de cătu intr'unu singuru districtu. Eu nu sunt din acei omeni, dice d-sa, cari n'au cadiutu nici-odata; eu am cadiutu de multe ori si chiaru in pusicaria dela 1848 si până astadi (aplaose).

Dupa ce mai raspunde la câte-va acuzari ale d-lui Ionescu si ale altora, d-sa rōga se nu se propuna respingerea paragrafului din adresa in care se dice că alegerile s'au facutu in linisce si libertate, că-ci acesta adresa va află resunetu si in strainetate si n'ar fi in interesulu tiei că Europ'a se cređa, că acesta Camera este fructulu ilegatiunii si alu coruptiunii — lucruri pe cari nimeni in tiéra nu le va crede, dera care potu amagi strainetatea.

Atunci ce valōre ar avé verdictulu d-v. in cestiunea Evreiloru in fati'a Europei? Că-ci, ce va dice Europ'a cand noi in fati'a pericolului ne mancamu intre noi si facemu din o cestiune nationala o cestiune de partida? Nu damu ore arme puternice in contra năstra? Si apoi, mai vorbiti de instinctu de conservatiune! Dera, deca aveti acelu instinctu, atunci se facemu ceea ce facu Israelitii, se fimu uniti, era nu se fimu inaspriti unii in contra altora, că-ci altfelu faceti mai multu de cătu o gresiela, faceti o crima.

Terminandu, d-sa apelēdia către toti se faca acestu sacrificiu pentru tiéra: de-a lasă cērt'a celu putinu pentru vre-o 20 de dile sēu deca nu se vina d-nii din opositie la gubernu si d-sa ia angajamentulu de-a nu se deslipi de d-loru in solutiunea cestiunii israelite.

Se facemu acesta, dice d-sa, că-ci avemu o mare raspundere inaintea tiei deca nu ne unimu si deca nu vomu lucră cu intielepciune, cu devotamentu si chiaru cu barbatia, că se nu damu locu intrigeloru si se ne facemu că situatiunea in afara se se complice si in intru se devina astfelu in cătu tiéra se ne blesteme in urma pentru totu-dēuna (aplaose prelungite).

Respingerea deputatulu colegiulu alu IV-lea din Jalomitia.

In siedinti'a camerei dela 14 ale curentei a fostu la ordinea dilei dezbaterea alegerii contestate a d-lui Aureliu Comanescu, (recte Chicea Comanu).

Comisiunea judiciara insarcinata de camera, pentru a esamina contestatiile ivite contra acestei alegeri, a alesu de raportoru pe d. Gr. Triandafilu, care prin raportulu seu cititu in aceeași siedintia a camerei si reproducu prin „Monitorulu oficialu” Nr. 135 constata că:

1. D. Aureliu Comanescu intr'adeveru, a purtat numele de Chicea Comanu si a fostu, — notaru alu comunei Cacov'a din Transilvani'a.

2. Că in anulu 1872, d-nu Chicea Comanu, cu numele schimbatu de Aureliu Comanescu, a fostu urmaritu de gubernulu austro-ungaru pentru fapte de abusu de incredere, escrocherie si falsu in acte private.

3. Că in urm'a refuzulu din partea gubernulu romanu de a liberă pe urmaritul, fiind-că devenise patriotu si mare cetatienu, gubernulu austro-ungaru a tramisu dosarulu instructiei infintiate contra lui Chicea Comanu, actualulu Aureliu Comanescu, spre a fi judecatu de instantiele judecătorești romane.

4. Că, pentru nefericirea dlui Comanescu, faptele ce se inputa nu au fostu esaminate pentru a se stabili judecătorește, daca au sēu nu vre-o valōre; — că-ci judecatorulu de instructie, insarcinatu cu cercetarea afacerei, a declarat că nu este casu de urmarire, pe bas'a dispositiiloru art. 4 din codulu penalu dupa care numai crimele comise de unu romanu in tiéra straina, facu passibilu de urmarire, pe romanulu intorsu in tiéra; infractiile acelea pentru cari eră urmaritu d. Comanescu, fiindu delictu dupa legile năstre, judecatorulu nu le a mai esaminatu, marginindu-se a emite ordonanti'a de achitare.

Dupa acestea, d. raportoru intra in analis'a faptelosu ce se inputa dlui Comanescu, si luandu de basa justificarile si negatiunile simple ale dlui doctoru in dreptu Aureliu Comanescu dice, că nu se pōte pronunția contra alegerii acestui famosu deputatu, de ore-ce..... lipsescu elementele, informatiile, probele etc. etc.

In ceea ce privesce alte doue fapte de escrocherie comise in Romani'a de candu devenise cetatienu romanu, care si ele au fostu subiectulu contestatiei, — onorabilulu d. raportoru nu dice de catu acesta:

In privinti'a scrisorei tramisa la Seliste in Transilvani'a, declarata, copriindu vre-o 3,000 florini, pe candu in realitate nu continea de catu petece de charthie alba, pentru acestu faptu a fostu judecatu d. Comanescu de tribunalulu corectionalu de Ilfov: si a fostu achitatu. (???)

Era in ceea ce privesce o plangere de escrocherie din lun'a trecuta la parchetulu de Ilfov, din partea unoru inpricinati, alu caroru advocatu a fostu d. Comanescu, pentru care parchetulu a si cerutu ministerulu justitiei, că elu sa ceara camerei autorizatiunea pentru a-lu urmari, ministerulu justitiei dela care comisiunea a cerutu copie dupa acea reclamatie, — a respunsu, că exista o asemenea denunciare, *insa că la verificarea fapteloru continute intr'ensa nu se pōte sci pana la ce punctu sunt esacte, si că ast-felu nu potu fi considerate de catu că neadvenite.*

Si dupa acestea onorabilulu d. raportoru Triandafilu conchide, că comisiunea este pentru validarea alegerii dlui Comanescu.

Dupa cum se vede din chiaru raportulu acestei comisii, patriotulu nostru introdusu in tiéra de contra banda, nu numai că nu e spalatu de nici o fapta pentru care a fostu urmaritu de catra autoritatile austro-ungare, daru densulu continuu a mai fostu datu judecatiei si in tiéra pentru escrocherie si chiaru acum e actionatu de nisce clienti ai lui totu pentru escrocherie; — insa ministrulu de justitie insusindu-si rolulu procurorulu sustine, că reclamatia pagubasiloru nu e destulu de fundata.

Nici unu cuventu in sa nu se vede in raportulu comisiei asupra acuzatiei pentru desertare, dupa cum se vede precisu din adresa oficiala a ambasadei austro-ungare; — nici unu cuventu asupra schimbarei ilegale de nume; — nici unu cuventu asupra actelor de stare civila pe care le a prezentatu d. Chicea Comanu candu a cerutu naturalisatia; — si nici unu cuventu asupra titlului de doctoru in dreptu, pe care d. Comanescu l'a cumperatu dela comissionarulu Bader din Vien'a.

Puindu-se la votu conclusia raportulu, adeca de a primi in camera pe unu asemenea monstru, — rezultatulu a fostu 93 voturi contra si 5 pentru; — si ast-felu d. doctoru in dreptu, Aureliu Comanescu, recte Chicea Comanu, a fostu eliminatu din sinulu Camerei. Dupa acestu rezultat luandu cuventulu d. deputatu L. Costinu cere si departarea lui Comanescu din functi'a de profesoru de ore-ce unu asemenea omu nu se pōte incredintia educatia junimei.

„Rosboiulu.”

Unu indonitu atentatu.

Subt acestu titlu cetimu in „Romanulu” din 1 Iuliu urmatōrele:

„Unu faptu regretabilu s'a intemplat astadi dio'a in amiēdia mare, pe strad'a cea mai frecventata din Capitala.

Eca faptulu:

Pe la orele 9¹/₂ inainte de amiēdi, d. colonelu Dona, comandantulu pietei intalni pe calea Victoriei, cam in dreptulu magazinulu Sandrovici, pe d. Crainicu, fostu maioru in armat'a romana si reformatu de consiliulu de resbelu. In calitatea sa de comandantu alu pietei, d. colonelu Dona, vedindu că unu oficiar reformatu pōrta uniform'a gradulu pe care nu ilu mai are, se adresa cătra densulu cu urmatōrele cuvinte:

— Ve rogu, domnule, cum ve numiti?

— Maioru Crainicu, respunde oficiarulu reformatu.

— Asia? Atunci ve rogu se me urmati.

— Dera cine esti d-ta?

— Imi pare reu că imi faci o asemenea intrebare, d-ta, care te pretindi maioru si nu cunosci gradulu superioriloru d-tale. Te rogu dera inca odata se me urmezi.

— Nu te urmezu; nu vrēu se te sciu si nu iti recunosc dreptulu de-a me face se te urmezu.

— Atunci sunt nevoitu se iti facu cunoscutu, că sunt comandantulu pietei si că trebuie se me urmezi la divisia, spre a'ti regulă positiunea.

— Nu te urmezu; nu vrēu se sciu de d-ta.

Urmandu dialogulu acesta ambii ajunsera, in coltulu stradei Dōmnei langa croitorulu Singer, din cas'a d. Paapa. D. col. Dona, zarindu unu sergentu de orasiu, i ordona se aresteze pe domnulu inbracatu in uniform'a de maioru. Sergentulu, din nefericire unu omu fōrte mititelu si debilu, se apropia de d. Crainicu spre a esecutā ordinulu colonelului; inse in acelasiu timpu maiorulu reformatu scōse sabia din teča si, cu o injuratura pe buze, navali asupra sergentulu si ilu inpunse la umerulu stangu. Atunci col. Dona sari in ajutorulu sergentulu amenintiatu — fara a se servi de arm'a sa — si voi se desarmeze pe atentatoru. Acesta inse rani si pe colonelu, facandu'i o taiatura la degetulu celu mare dela man'a stanga, inpungendu-lu cu verfulu sabiei in abdomenulu si lovindu-lu la capu cu sabi'a, ceea ce din fericire nu isbuti, de cătu a taiā cozoroculu chipului.

Intr'o clipa se strinse unu numeru ore-care de trecētori, intre cari si d. St. Bellu, care sari josu din trăsura si striga: „Puneti mana pe elu!” Câte-va dintre persoanele mai curajoșe de prin prejuru se rapedira asupra furiosulu, care dedea cu sabia in drēpta si in stinga si isbutira a pune man'a pe densulu, a-lu desarmă si a-lu conduce la politia.

Adusu aci, atentatorulu fū imediatu desbracatu de uniform'a pe care o purtā in contra legii. Elu dise celoru ce-lu incongiurau că „deca nu ar fi fostu apucatu pe la spate de mani, ar fi lovitu pe colonelulu astfelu, in cătu nu s'ar mai fi sculat.”

Din fericire nici una din victime nu e greu ranita. Li s'a facutu in graba câte unu bandagiu; sergentulu a fostu condusu la spitalu, era d. col. Dona, dupa ce a beutu unu paharu cu apa, s'a pusu intr'o birja si s'a dusu acasa. Ran'a d-sale cea mai mare pare a fi cea de la degetu, că-ci la abdomenulu nu a primitu de cătu o usiōra inpusetura cu virfulu sabiei, era la capu cozoroculu chipului la preservatu in contra lovituri.

Trebuie se amintimu cititoriloru nostri că acestu maioru Crainicu este oratorulu dela intrunirea electorala a d-loru conservatori din Sal'a Ateneului, care apelā la revolta, acuzā pe d. C. A. Rosetti de complice la unu assassinatu si propunea deschiderea unei suptscriptiuni spre a se dá unu premiu celui ce va omori pe d-nii Bratianu si Rosetti.

In ori-ce tiéra din lume, deca s'ar fi gasitu unu omu care se spuna asemenea lucruri, nu la o intrunire publica, dera intr'o cafenea sēu intr'unu birtu, sēu in orice altu locu, elu nu ar mai fi statu nici trei ore pe pecioru liberu. Unu omu care tine asemenea discursuri la intruniri publice trebui se fia sēu unu assassinu periculosu, sēu unu nebanu. In totu casulu, autoritatile aru fi trebuitu se intervina. Cu tôte acestea, maiorulu reformatu Crainicu a urmatu a amblā cu uniform'a militarēscă până astadi, candu faptulu descrisu mai susu a venitu se puna capetu acestei libertati nemeritate. Au-

toritatile erau datore se intervina din doue motive de capetenia: mai anteu pentru a opri pe unu oficiaru reformatu de-a purtá o uniforma pe care legea ilu opresce de-a o purtá; alu douilea pentru a nu lasá cá unu nebunu se amble pe strade incinsu cu sabia, cá-ci potea face rele, si faptulu intemplatú asta-di dovedesce cá, numai multiumita unoru inprejurari favorabile, n'avemu se deplangemu o nefericire cu multu mai mare.

Parchetulu si politia aru trebui se fia ceva mai zelose intru aperarea securantiei publice si se nu permita cá instigatorii la assassinatu — fia ei atinsi de o alienatiune mintala, fia nisce aperiatori esagerati ai unoru idei scalciate — se amble armati si nesuperati de nimeni pe stradele capitalei.

Cátu despre d. colonelu Dona, d-sa s'a purtatu cá unu adevertatu soldatu, nevrendu se lase cá uniform'a oficiarului romanu, astadi atátu de respectata, se fia manjita de unu individu nedemnu de densa.

Nu ne indouimu cá justitia isi va face datoria.

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

— (Vaida-rece in Iunie 1879.) Esamenulu de véra. — Sunt 2 ani de candu Comitétulu fondului scolasticu alu fostiloru granitieri din reg. I romanu a inceputu a pune o deosebita ingrigire pentru instructiunea fetitioru dela scólele de sub administratiunea s'a.

Pentru prim'a data deschise o classa de fetitie „la Orlatu“, dupa aceea in tomn'a anului 1878 la scól'a din „Vaida-rece“, care altcum avea si are 3 invetiatori; in fine la Cugiru.

Tóte 3 posturi dupa cum sunt informatu, sunt ocupate de invetiátore de nationalitatea romana; si inca cea din Vaida-rece absoluta de preparand'a de statu din Clusiu.

In 22 Iunie a. c. cá unulu ce facu parte din efori'a scólei Vaida-rece, avuseiu fericire de a participá si eu pentru prim'a data la esamenulu de acolo.

La órele 10 a. m. dupa ce se examinara mai antaiu baetii din class'a prima — s'au inceputu in class'a de fetitie — unde unu numeru frumusielu de copile de ale tieraniloru nostri si câteva a unoru inteligenti, asteptau cu nespusa bucuria momentul in care se'si póta aratá si ele sporiulu facutu in semestrulu espiratu.

S'a inceputu mai antaiu cu religiunea.

Din acestu obiectu respunsera copilele prea multumitoriu amesuratu fragedei lorú etati. —

Dupa aceea s'au luatú prin d. diriginte Albani, cetitulu, gramatic'a si sintacs'a, din care copilele respunsera fórte bine; totu asemenea si din cele lalte obiecte câte s'au mai luatú.

Unu ce frumosu si incantatóriu a fostu multimea lucrurilor de mana de diferite specie.

Aici am vediutu palarii de paie asia de frumosu si cu gustu inpletite si ornate de fragedele manutite ale copileloru de abia de 10—11 ani, in cátu a trebuitu se le admiru. Intregu publiculu asistentu a fostu surprinsu, ceea ce s'a potutu vedea din númerosele admirari.

Luandu-se la cercetare si alte lucruri, precum inpletitulu de ciorapi, chindissitulu, brodatulu, cusutulu si carpitulu, tóte au fostu preste acceptare de frumóse.

Potu se dicu: tóte lucrurile erau admirabile.

Eata o dovada, cá si copil'a de tieranu dela satu este capabila de ori ce lucru frumosu si bunu — in tocma cá si domnisiórele dela orasiu. Deci:

Adi copil'a dela sate
Si cocóne din palate,
Ne 'ncetatu se 'nvetie carte.

Din acestea consideratiuni nu potú in de ajunsu a recomandá aceluasi p. t. Comitétu infintiarea si mai departe de scóle de fetitie, cá-ci avendu mai tardiu mame bune vomu avea si o generatiune buna.

Am regretatu prea multu, cá stimat'a invetiátore'sa d-sióra Susana de Andrasi n'au potutu fi presenta la esamenu din cauza de morbu, pentru cá se primésca multumirile si recunoscint'a publiculu pentru zelulu si marea diligentia ce a desvoltatu in educarea si instructiunea copileloru incrediute conducerei sale.

Unu martoru.

Alu V-lea raportu generalu alu Societati literare bisericesci „Alexi-Sincaiana“.

— Gherl'a 12 Iunie 1879. Adi candu spiritulu de asociare provóca la o actiune comuna diverse popóra si in snulu acestora diverse classe ale omenimei, cá astfelu prin concentrarea fortioru se depuna bas'a unei activitati mai efective si se asecure esistenti'a unei desvoltari repede, — nici noi nu poteamu remanea ne atinsi de acelu spirit — caracteristic'a timpului presente, — ci intruniti sub flumur'a mariloru genii „Sincai si Alexi“, ne amu concordatu tóte poterile spre a ajunge in posesiunea midilóceloru cari potú se prepare si facilitate perfectiunea fitoriului preotu romanu, acarui chiamare sublima de altcum e atátu de grava. — Cá inse P. O. publicu se fia in curentu cu modest'a dar' positiv'a activitate specificamu aci Alu V-lea Raportu generalu ale Societati literaria bisericesci „Alexi-Sincaiana“ cu privire la activitatea si administrarea ei dela alu IV-lea raportu gen. publicatu in 14 Iunie 1877, pana in presente 12 Iunie 1879.

Si cá atatu membrii fundatori, onorari si binefacétori cátu si p. t. publicu romanu se aiba cunoscintia despre activitatea, respective starea societati „Alexi-Sincaiana“ conformu statuteloru sale, cá adeca la doui ani se se dea unu raportu gen. Societatea vine a'si implini acésta datorintia.

I. Membrii ordinari dela alu IV-lea raportu gen. pana in presente, adeca in decursu de doui ani scol. au ttenutu 32 siedintie ordinare, 4 estraordinare si 2 puru literare publice.

Activitatea membriloru ord. pre langa mai multe declamatiuni alese din cei mai renunuti poeti nationali si predate in sied. Societ., s'a estinsu si la unu mare numeru de elaborate parte originale, parte versiuni, dintre cari cele mai multe dupa recensierea unui comitetu purisate se pastréda in archivulu Societati.

Operate (religióse, morali, scientifiche, estetice si istorice) in acesti doui ani au incursu cu totulu 109, dintre cari 51 prose, 44 poesii si 14 versiuni din diversi autori.

Opulu de predici pentru Dominecele anului, care s'a susceputu inca la infintiarea acestei Societ. spre elaborare e de multu terminatu precum si reveditulu de diumetate din partea prea ven. Consistoriu Eppescu ci numai coregerea si stabilirea uniformitati ortografice in acelu opu costa putina ostenéla din partea Societ. si speramu cá preste putinu se va potea publicá.

II. Societatea conformu statuteloru sale consista din membrii ordinari, cari sunt alumni Seminariului; fundatori, solvindu odata pentru totu déuna ad minimum 10 fl. v. a. éra membrii onorari sunt cei proclamatú de atari pentru meritele lorú literare-nationale; si din membrii binefacétori, subt care nume se coprindu toti acei individi cari ajuta Soc. cu ori ce midilóce salutare.

1. Membrii ordinari in anulu curinte au fostu 55.

2. De membru fundatoriu in decursulu acestoru doui ani s'au inscriu Dn. Nicolau F. Negrutiu, V. rect. semin. si redactorele „Predic. si Cart. sat. rom.“ depunendu in cass'a societati 10 fl. v. a. precum si cate 20 esemplare din opurile: „Colecte de recepte.“ „Amoru si dincolo de momentu.“ „Bibliotec'a sat. rom.“ „Apologia“ si „Ifigenia in Aulid'a.“

3. Membrii binefacétori au fostu in a. c.:

a) Cu opuri: D. Alesandru Romanu prof. la universitatea din B.-Pest'a donandune „Dictionariulu si Glossariulu“ limbei romane datu de Academi'a scint. din Bucuresci, si 26 carti privitóre la administratiunea Romaniei. D. Aloisiu Vladu jude la tabl'a regésca in B.-Pest'a donandune opulu germanu „Meyers Universum.“ D. Florianu Porcius donandu-ne opulu seu „Enumeratio plantarum etc.“ On. Soc. Acad. din Bucuresci donandune „Analele Soc. Acad. din Bucuresci“ de pre 11 ani. — On Soc. pentru cult. si lit. pop. rom. din Bucovin'a donandune „Calendariulu“ pe anulu 1878/9 R. D. Iosifu Nemesiu, N. Bene si I. Neamtiu.

b) Cu jurnale:

D-dni. Redactori de dincolo de Carpati dela „Convorbiri literare“, „Revist'a sciintifica“. — Dincóce de Carpati „Transilvania“, „Economulu“, „Fó'a scolastica“, „Biserica si Scóla“, „Magyar allam“ si „Osten.“

Primésca dreptu aceea toti acesti P. T. Domni auctori si binefacétori tributulu Societati de multumita si recunoscintia pentru multu pretiutele lorú daruri. —

III. Bibliotec'a Soc. consta de presente din 610 opuri in 759 volume, de unde apare, cá dela alu IV-lea raportu generalu a mai crescutu cu 79 opuri parte primite cá donuri dela auctori si binefacétori, parte cumpérate pe sepele Societati.

Jurnale in estempu a avutu 14 dintre cari 6 abonate si 8 gratuite.

IV. Avere totala a Soc. constá in valóre de 1652 fl. 93 cr. é' 73 fl. in bani gata.

V. Nou'a constituire a Soc. pe anulu venitoriu 1879/80 si alu XI alu esistentiei sale.

In 10 Iunie a. c. membrii ordinari cu Cl. D-lu conducétoriu in frunte onorandune cu present'i'a si Rvds. D. Demetriu Coroianu, canonicu si supraveghiatoriu alu Soc. si multu on. D. Joanu Georghiu, Spirit. semin. s'a constituitu conformu statuteloru sale in modulu urmatoriu:

De presiedinte s'a alesu Emiliu Lobontiu teol. a. III; Vice-presied. Emiliu V. Mertiaru, teol. a. III; Notariu coresp. Teofilu Ch. Dragomiru, teol. a. I; Notariu sied. Nicolau Lupanu teol. a. II; Cassariu Nicolau Avramu teol. a. II; Bibliotecariu Joanu Barbulu teol. a. III; Controloru Gregoriu Popu teol. a. I. Archivariu Augustinu Lazaru teol. a. I.

Astfelu se termina nou'a constituire in cea mai buna armonia, ceea ce indemná pre St. D. conducétoriu a-si esprimá bucuri'a si indestulirea fatia de procederea solida a membriloru.

In numele Societati „Alexi-Sincaiana“:

Emiliu Lobontiu,
presied. Soc.
Nicolau Lupanu,
not. sied. Teofilu Ch. Dragomiru,
not. corespond.

Sciri diverse.

— (Esamenele publice la scólele centrale romane gr. or. din Brasiovu) se voru tinea in finea anului scol. 1878/9. a) La gimnasiu, la scól'a comerciala si reala: Sambata in 23 Iunie st. v.: dela 8—10 óre a. m. cl. I. gimn. 10—12 cl. I. reala. 3—4 1/2 cl. II. gimn. 4 1/2—6 cl. II. reala. Dumineca in 24 Iunie: 10—12 cl. IV. si V. de copile. Luni in 25 Iunie: 8—10 cl. III. gimn. 10—12 cl. IV. gimn. si reala. 3—4 1/2 cl. III. reala. 4 1/2—6 cl. V. gimn. Marti in 26 Iunie: 8—10 cl. VI. gimn. 10—12 cl. I. si II. comerciala. 3—4 1/2 cl. VII. gimn. 4 1/2—6 cantari si gimnastica. b) La scól'a primaria (normala) de copii si de copile voru esaminá: Luni in 25 Iunie: dela 8—10 in cl. VI. de copii invet. d. Bellissimus. 10—11 1/2 in cl. III. a. d. D. Cioffecu. 3—4 1/2 in cl. III. b. d. I. Aronu. 4 1/2—6 in cl. II. d. I. Dobreanu. Esamenele se inchieie cu cantari sub conducerea d-lui G. Ucenescu. La 6 óre urmédia exercitiile gimnastice subt conducerea d-lui P. Juranu. Marti in 26 Iunie

8—9 in cl. I. de copii invet. d. I. Peligradu. 9 1/2—11 in cl. III. de copile d. P. Juranu. 3—4 1/2 in cl. II. de copile d. N. Oancea. 4 1/2—6 in cl. I. de copile d. Z. Butnariu. c) Esamenile de maturitate. 1. Esamenulu oralu de maturitate cu scolarii din cl. III. comerciala va fi Luni in 18 Iunie st. v. înainte si dupa amédi. 2. Esamenulu oralu de maturitate cu scolarii din cl. VIII. gimn. va fi Miercuri in 27 Iunie st. v. înainte si dupa amédi. Vineri in 29 Iunie st. v. Dupa servitiulu divin inpreunatu cu rugaciunea de multumita in biserica sf. Nicolae din Scheiu se va incheia anulu scol. 1878/79 cu cetirea clasificatiuniloru si cu inpartirea premieloru in sal'a cea mare a Gimnasiului. La aceste esamene publice precum si la festivitata de inchieiere are onóre subscris'a Directiune a invitá pe parintii scolariiloru precum si pe toti amicii si binevoitorii scóleloru.

Brasiovu, in 10 Iunie 1879. st. v.

Directiunea scóleloru centrale romane gr. or.

— (Date statistice asupra situatiunei industriale din Ungari'a). In anulu 1870 poporatiunea Ungariei inpreuna cu aceea a Transilvaniei au fostu de 13.219.350 locuitori, éra in anulu 1878 au fostu de 13.561.345 ceea ce va se insemnedie, cá crescimentulu poporatiunei in cei 8 ani a fostu in suma rotunda de: 340.000 suflete. Déca vomu esaminá inse numerulu industriasiloru apoi vomu aflá, cá in anulu 1869 au fostu 247.034 éra in 1878 au fostu numai 189.160 industriasi. In 8 ani numerulu industriasiloru au scadiutu dara cu 57.874. Aceeasi aparitiune se póte observá si la class'a comerciantiloru. In anulu 1870 in Ungari'a si Transilvani'a se aflau 60.799 comercianti, éra in anulu 1878 numai 48.001 de unde resulta unu scadiementu de 12.798.

Cá si pe terenulu politicu avemu deci a constatá si pe celu industrialu unu regresu tristu si dorerosu. Acesta este si elu unulu din rezultatele politice si administratiunei actuale, care face imposibile ori ce progresu.

Abonamentu nou la

„Observatoriulu“

Apropiandu-ne de finea Semestrului primu precum si a triluniului Apriliu—Iunie, prin acésta deschidemu prenumeratiune noua si invitamu la reinnoirea abonamentulu pe Semestrulu alu douilea si pe triluniulu Iuliu—Septembre.

Conditiiunile de abonamentu se potú vedea in fruntea diariului si adeca:

Abonamentu nou la

„Observatoriulu“

Apropiandu-ne de finea Semestrului primu precum si a triluniului Apriliu—Iunie, prin acésta deschidemu prenumeratiune noua si invitamu la reinnoirea abonamentulu pe Semestrulu alu douilea si pe triluniulu Iuliu—Septembre.

Conditiiunile de abonamentu se potú vedea in fruntea diariului si adeca:

In lalntrulu monarchiei:

Cu 4 fl. val. austr. pe 6 luni
Cu 2 fl. val. austr. pe 3 luni.

In strainetate:

Cu 5 fl. séu 11 franci pe 6 luni.

In Sibiiu „Observatoriulu“ costa 3 fl. 50 cr. pe 6 luni, éra dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Abonamentele se potú face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiune in Sibiiu, Piatia mica Nr. 27.

Din Romani'a primimu abonamente si in bileté hipotecari de ale statului, al pari.

In Bucuresci abonamentele se potú face si la librari'a d-lui J. Szöllösi, piati'a teatrului.

Pentru inlesnirea publiculu primimu abonamente noue si cu Prim'a fiacarei luni.

Din 10 esemplare abonate efectivu, unulu se dá gratis.

Redactiunea.

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vien'a, 3 Iuliu.

Galbinii imperat. de auru	fl. 5.49 cr.
Moneta de 20 franci	„ 9.21 1/2 „
Imperialu rusescu	„ 9.35 „
Moneta germana de 100 marce	„ 56.90 „
Sovereigns englesi	„ 12.— „
Lira turcsca	„ 10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„ — „

UMRATH & COMP. in PRAG'A,

fabricanti de machine agricole (69) 11—20 se recomanda prin specialitatiile lorú, renumite prin esecutarea lorú fórte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Maschinele lorú de treieratu de mana si cu verteju dela I pana la 8 poteri de cai séu boi atatu locomobile catu si stabile. Mai in colo fabricamu in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciururi pentru bucate, taiátore de paie, mori pentru sdrobotu etc. etc.

Catalóge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco.